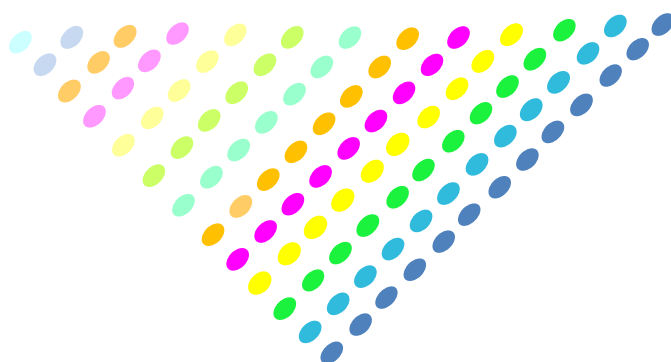

**P
R
O
G
R
A
M
A
S**

2012-2013

Optativas

Índice Optativas

Asignadas a 3º curso – 1ºcuadrimestre

Páx

-
- **Traballo Social no ámbito da Saúde Mental..... 3**
  - **Traballo Social con Menores..... 7**
  - **A Investigación Cualitativa en Traballo Social.....11**
  - **Traballo Social con persoas con Discapacidade.....14**

Asignadas a 3º curso – 2ºcuadrimestre

Páx

-
- **Traballo Social e Xénero.....18**
  - **Traballo Social con Maiores.....21**
  - **Traballo Social e Adicións.....24**

Asignadas a 4º curso – 1ºcuadrimestre

Páx

-
- **Mediación e Xestión do Conflito en TS.....28**
  - **Servizos Sociais e Novas Tecnoloxías.....31**
  - **Traballo Social Sistema de Autonomía Persoal.....33**
  - **Traballo Social no ámbito da Iniciativa Social.....37**

G3171343 - Traballo Social no Ámbito da Saúde Mental (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2012/2013

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao/Máster
- **Docencia e Matrícula:** 3º curso

Profesora: Viz Otero, M^a del Carmen

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo, estrutura e funcionamento do sistema sanitario en relación á saúde mental
- Ser capaz de identificar e valorar as necesidades sociais relacionadas cos problemas da saúde mental e a súa repercusión na vida das persoas afectadas, e as estratexias de atención e apoio pertinente en cada situación.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas de saúde mental que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco, vulnerabilidade e protección no campo da saúde mental.
- Coñecer e ser capaz de aplicar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes no territorio.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o traballo social con persoas con problemas de saúde mental.
- Ser capaz de aplicar métodos, modelos e técnicas de traballo social na intervención con persoas con problemas de saúde mental.

Contidos

- Historia da enfermidade mental.
- Nocións básicas sobre os trastornos mentais.
- Prevención en saúde mental.
- Política social e marco normativo no campo da saúde mental.
- Traballo social nos distintos dispositivos de saúde mental: unidade de agudos, unidades de saúde mental, centro de día, unidade de larga estancia, unidade de rehabilitación psicosocial.
- Traballo social e intervención desde a iniciativa social: as asociacións de familiares e enfermos mentais.
- A intervención co enfermo crónico. Redes de apoio social.
- Os grupos terapéuticos e de autoaxuda.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica

Gómez Lavín C. e Zapata García, R.: Psiquiatría, salud mental y trabajo social. Ediciones Eunate, Navarra, 2000.

- Sobrino,A y Rodriguez,A. Intervención social en personas con enfermedades mentales graves y crónicas.E.Síntesis. Madrid, 2008
Bibliografía complementaria
- Anderson, G., Reiss, D., Hogarty, G (1988): Esquizofrenia y familia. Guía práctica para la psicoeducación. Amorrortu Ed. Buenos Aires
- Belloch e Ibañez. Manual de psicopatología. Promolibro. Valencia, 1991
- Caplan, Gerald: Aspectos preventivos en salud mental. Ed. Paidos. Barcelona, 1993
- Colom, D. Miranda, M. (edit.): Organizaciones de bienestar. Colección Trabajo Social Hoy.nº 1. Edit. Mira. Zaragoza.
- DSM-IV. Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales. Ed. Masson, 1995.
- Feixas, Guillem e Miró, M. Teresa: Aproximaciones a la psicoterapia. Ed. Paidos, 1993.
- Fraser N. Watts e Douglas Bennett: Rehabilitación psiquiátrica. Teoría y práctica. Ed. Limusa, 1990.
- García, J. Espino, A. Lara, L.: La psiquiatría en la España de fin de siglo. Edit. Diaz de Santos. Madrid, 1998
- Gofman, E.: Estigma. La identidad deteriorada. Amorrortu Editores. Bs. Aires,1989
- Goldberg e Huxley: Enfermedad mental en la comunidad. Editorial Nieva, 1990
- Gracia Fuster, E e outros.: El apoyo social. PPU Ediciones. Barcelona, 1995.
- Ituarte Tellaeche, A.: Procedimiento y proceso en Trabajo Social Clinico. Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y asistentes Sociales. Madrid, 1992.
- Lieberman, R.P.: La rehabilitación integral del enfermo mental crónico . Ed. Martinez Roca. Barcelona, 1993.
- Martí-Tusquets, J.L.: Psiquiatría Social. Ed. Herder .Barcelona, 1976.
- Martinez Román, Mª A. Los enfermos mentales crónicos como usuarios de las servicios sociales", en Garcia Ferrer, J.y Martinez Román.,M^a. A (Coords.):Necesidades Colectivas y Servicios Sociales. Instituto de Cultura "Juan Gil Albert", Diputación de Alicante, Alicante,1992
- Mateos Álvarez, R. e Rodríguez Lopez, A.: Estudio de epidemiología psiquiátrica na Comunidade Autónoma Galega. Col. Saúde Mental. Serie Reforma Psiquiátrica. Documentación básica, nº 9. Ed. Consellería de Sanidade. Servicio Galego de Saúde. Santiago, 1989.
- OMS. Clasificación Internacional de Enfermedades. Trastornos Mentales y del Comportamiento, 10^a ed.Medidor,Madrid,1992.
- Rebolledo, S. (coordinador): Rehabilitación Psiquiátrica. Rehabilitación psicosocial de personas con trastornos mentales crónicos. Universidade de Santiago de Compostela, 1997.
- Rodriguez González, A (coordinador): Rehabilitación psicosocial de personas con tratornos mentales crónicos. Ed. Pirámide, Madrid, 2002.
- Salcedo Megales, D. La rebelión ética. Principios de Trabajo Social en el ámbito de la salud mental. Rev.Trabajo Social y Salud, nº 40 Diciembre, 2001.
- Sobrino,A y Rodriguez,A. Intervención social en personas con enfermedades mentales graves y crónicas.E.Síntesis. Madrid, 2008
- Retolaza, A.Trastornos mentales comunes: manual de orientación. A.E.N,2009
- Rivas Guerrero et al.: La Psicosis en la comunidad. A.E.N. Madrid, 2000.
- Rogers,C.: El proceso de convertirse en persona. Paidos. Barcelona. 1994
- Tizón, J; Rossell, M. Teresa: Salud Mental y Trabajo Social. Ed. Laia, 1983.

Competencias

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersonais
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

Impartirase docencia expositiva, interactiva y titorial de acordo ó plan de estudos vixente.

O desenvolvemento máis pormenorizado da materia se recollerá na guía docente.

Sistema de avaliación

A avaliación farase a través de:

- exame final (70%)
- avaliación continua (30%)

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, estas tarefas poden compensarse coa elaboración de traballos e exercicios que sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA:

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nas Ensinanzas Adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

Exercicios que corresponden á docencia interactiva: 15 horas

Lectura textos: 10 horas.

Elaboración de traballos, visualización de materia: 20 horas

Outras tarefas: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

- Seguir a materia con continuidade desde o principio de curso
- Traballar cada unha das actividades da materia
- Nos traballos colectivos, usar bibliografía complementaria de ampliación e contraste.
- Coidar a estrutura, presentación e redacción dos traballos
- Analizar no contexto próximo os servizos de saúde mental da poboación

Recomendación previa: ter cursada a materia de Traballo Social e Saúde.

G3171345 - Traballo Social con Menores (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2012/2013

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao/Máster
- **Docencia e Matrícula:** 3º curso

Profesora: Puñal Romarís, Mª Elena

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo, estrutura e funcionamento da atención social aos menores en situación de protección e conflito social.
- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con menores para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para intervenir con menores.
- É capaz de aplicar os métodos de valoración das necesidades e as opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ser capaz de promover redes sociais para facer fronte as necesidades.
- Ser capaz de identificar os comportamentos de risco.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crise no medio familiar, valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no ámbito de menores.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con menores.

Contidos

- I.- Notas históricas da atención ao menor e marco conceptual
- II.- Encadre institucional e política social da atención a menores.
- III.- Marco xurídico regulador
- IV.- Atención aos menores en situación de desprotección
- V.- Menores en situación de conflito social
- VI.- A figura profesional do/a traballador/a social na intervención con menores
- VII.- Recursos sociais no ámbito de menores

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFIA BÁSICA:

- Brodzinsky, D.M., Schechter, M. e Marantz, R. (2011). Soy adoptado. La vivencia de la adopción a o largo de la vida. Madrid: Grupo 5.
- Martín, J. (2005). La intervención ante el maltrato infantil. Una revisión del sistema de protección. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Curbelo, E. A. e Gortazar, E. (2002, 1º trimestre). El informe del Equipo Técnico desde la óptica del Trabajo Social en la Ley 5/2000. Revista de Servicios Sociales y Política Social, 57, 129-131
- Curbelo, E. A. e Gortazar, E. (2003, 1º trimestre). Funciones específicas de los trabajadores sociales en el marco de la ley penal del menor 5/2000. Revista de Servicios Sociales y Política Social, 61, 123-131
- Sánchez Heras, J., Ridaura Ca, Mª J. e Arias Salvador, C. (2010) Manual de Intervención para familias y menores con conductas de maltrato. Valencia. Ed. Tirant Lo Blanch.
- Soriano, A. (2001). Hablamos de maltrato infantil. Madrid: San Pablo.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA:

- Lasanta, J. L. (2000). Intervención psicopedagógica en menores. Santiago de Compostela: Dirección Xeral de Familia.

- Cirillo, S. e Di Blasio, P. (1991). Niños maltratados. Diagnóstico y terapia familiar, Barcelona: Paidós.
- Cyrułnik, B. (2002). Los patitos feos. La resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida. Barcelona: Gedisa.
- Dirección Xeral de Familia (2002). Guía para a detección do maltrato infantil, Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- Galli, J. e Viero, F. (2001). El fracaso de la adopción. Prevención y reparación. Madrid: LDM Ediciones.
- Gálligo, F. (2009). SOS...Mi chico me pega pero yo le quiero. Cómo ayudar a una chica joven que sufre malos tratos en su pareja. Madrid: Ediciones Pirámide.
- García Alba, J. (coord.) (2005). La adopción: situación y desafíos de futuro. Madrid: editorial CCS.
- García Dieguéz, N., Noguerol, V. (2007). Infancia maltratada. Manual de intervención. Madrid: Eos.
- Hayman, S. (2010) Mis hijos y tus hijos. Crear una nueva familia y convivir con éxito, Madrid, Ed. Ediciones Pirámide.
- Isa, F. A. (2009). Acogimiento familiar y adopción. Un aporte interdisciplinario en materia de infancia. Buenos Aires: Espacio Editorial.
- Lázaro, I. E.e Molinero, E. (Coords.) (2009). Adolescencia violencia escolar y bandas juveniles ¿Qué aporta el derecho?. Madrid: Tecnos.
- Mondragón, J. e Trigueros, I. (1993). Manual de prácticas de Trabajo Social con menores. Madrid: Siglo XXI.
- Mondragón, J. e Trigueros, I. (2004). Intervención con menores. Acción socioeducativa, Madrid: Narcea.
- Musito, G., Estévez, E e Jiménez, T. I (2010). Funcionamiento familiar, convivencia y ajuste en hijos adolescentes. Madrid: Ediciones Cinca.
- Palacios, J. (1997). Menores marginados. Perspectiva histórica de su educación e integración social. Madrid: CCS.
- Picornell, A (2006). La infancia en desamparo. Valencia: Nau Llibres.
- Poussin, G. e Lamy, A. (2004). Custodia compartida. Como aprovechar sus ventajas y evitar tropiezos. Madrid: Espasa Calpe.
- Segura, M. (2007). Jóvenes y adultos con problemas de conducta. Desarrollo de competencias sociales. Madrid: Narcea.
- Serrano, M. (Coord.) (2007). Los menores en protección., Madrid: Grupo Difusión.
- Suárez Sandomingo, J. M. (1999). Historia dos dereitos da infancia. Santiago de Compostela: Dirección Xeral de Política Lingüística e Dirección Xeral de Familia.
- Triseliotis, J. (1993). El trabajo en grupo en la adopción y el acogimiento familiar, Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- Escuela Universitaria de Trabajo Social de Alicante. (2000, Octubre). Servicios Sociales para Menores en Europa. Alternativas. Cuadernos de Trabajo Social, 8, 19-120.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social indícase que as competencias as que contribúe esta asignatura son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e el fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión.
- Establecer relacións profesionais co obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- .- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fudamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ter capacidade para planificar, implementar, revisar e avaliar a práctica do Traballo Social con persoas, familias, grupos, organizacións, comunidades e con outros profesionais, para a promoción do cambio e a resolución de problemas nas relacións humanas.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando y desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir

cambios, para promocionar o desenvolvendo dos miemos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise y síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas e interactivas e o traballo persoal do/a alumno/a. Preténdese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías se asesora ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma y que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura realízase mediante unha avaliación continua e a realización dunha proba parcial e exame final.

Realízase unha proba escrita eliminatoria da materia sobre os tres primeiros temas, no caso de non superala ou non presentarse a ela se avaliará esta parte co resto da materia nas convocatorias finais de exames. Por outra banda, se se supera a proba parcial gárdase o aprobado para as convocatorias finais do curso, pero non para cursos posteriores.

A proba escrita e exame final teñen un peso do 65% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 35%.

É necesario acadar a puntuación mínima de Apto nos exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua

PUNTUACIÓN MÁXIMA DA AVALIACIÓN CONTINUA: 3,5 ptos.:

- Asistencia ás clases: 1,3 pto (Clases expositivas: 0,7 e clases interactivas: 0,6)
- Tarefas prácticas: 2,2

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases especificase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa práctica e por días de asistencia ás clases.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar esta coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

- Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas
- Exercicios: 15 horas
- Lectura de textos: 10 horas
- Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas
- Preparacións de exposicións e debates: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia as clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese para o/a alumno/a.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Profesora: Teresa Facal Fondo

Objetivos da materia

- Comprender a relación entre investigación, diagnóstico, avaliación e práctica do Trabajo Social desde a perspectiva cualitativa.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os diferentes métodos de investigación cualitativa.
- Coñecer e ser capaz de xestionar a información cualitativa a partir dunha diversidade de fontes.
- Ser capaz de empregar os métodos e técnicas cualitativas para a avaliación de necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, de grupos e comunidades, incorporando no proceso a participación de persoas ou grupos interesados.

Contidos

- I. Perspectiva histórica da investigación cualitativa. A investigación cualitativa en Trabajo Social. Proceso e fases da investigación cualitativa.
- II. A observación participante.
- III. A entrevista en profundidade.
- IV. O grupo de discusión.
- V. O método biográfico.
- VI. A análise de contido cualitativo.
- VII. O estudio de casos.
- VIII. Investigación-acción.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- Baez, J. (2007). Investigación cualitativa. Madrid: ESIC.
- Ruiz, J.I. (2007). Metodología de la investigación cualitativa. Bilbao: Universidad de Deusto.
- Rodríguez, G., Gil, J. e García, E. (1996). Metodología de la investigación cualitativa. Málaga: Aljibe.
- Vallés, M. S. (1997). Técnicas cualitativas de investigación social. Madrid: Síntesis
- Vasilachis, I. (Dir.). (2006). Estrategias de investigación cualitativa. Barcelona: Gedisa.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- Guasch, O. (2002). La observación participante. Madrid: CIS.
- Olaz, A. (2008). La entrevista en profundidad. Oviedo: Septem.
- Suárez, M. (2005). El grupo de discusión: una herramienta para la investigación cualitativa. Barcelona: Laertes.
- Pujadas, J.J. (2002). El método biográfico: el uso de las historias de vida en ciencias sociales. Madrid: CIS.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Valorar as necesidades e opcións posíbeis para orientar unha estratexia de intervención.
- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de creatividade.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende conxugar o formato maxistral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas e co traballo autónomo e a autoaprendizaxe por parte do alumnado .

As actividades presenciais expositivas co grupo clase completo terán como obxectivo introducir e explicar o sentido dos distintos temas da materia, clarificar os conceptos básicos, orientar a realización de traballo e estudo por parte do alumnado, relacionar os distintos contidos e facilitar a aprendizaxe significativa.

As clases interactivas irán encamiñadas a afondar en aspectos concretos das clases teóricas e consistirán na realización de diferentes actividades a través das cales se pretende que o alumnado aprenda, entre outras cousas, a manexar diferentes fontes de información, a transferir coñecementos teóricos á práctica e a elaborar e presentar informes. A concreción das tarefas que se requiran así como o material necesario serán presentados ao alumnado nas correspondentes sesións interactivas.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura levarase a cabo mediante avaliación continua e proba escrita. Esta última terá un peso do 65% sobre a cualificación global e poderá superarse mediante a proba liberatoria que terá lugar antes de finalizar o período de docencia ou ben na convocatoria oficial de exame. Para poder presentarse á proba liberatoria é necesario contar cunha asistencia a clase igual ou superior ao 50%, tanto das clases expositivas como das clases interactivas. Si se supera a proba escrita pero non se teñen entregado ou non resultan aptos outros traballos e/ou exercicios obrigatorios, gardarase a nota obtida ata a derradeira convocatoria dese curso, pero non para cursos posteriores.

A avaliación continua, pola súa parte, ten un peso do 35% e sumarase á nota obtida na proba presencial, sempre que esta proba se teña superada cunha cualificación mínima de apto.

CONTIDO DA EVALUACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA:

- Asistencia a clases expositivas: 0,75 puntos.
- Lectura de textos e resolución de exercicios: 1 punto.
- Elaboración do proxecto de investigación: 0,5 puntos.
- Exposición do proxecto: 0,5 puntos.
- Puntuación por asistencia a clases interactivas: 0,75 puntos.

Total: 3,5 puntos

No de non asistir ás sesións presenciais nas que se realicen tarefas puntuables, si estas faltas se xustifican debidamente, poderán compensarse nas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola

profesora, entregándose estas tarefas na convocatoria ordinaria ou posteriormente, si así o autoriza a profesora, en cuxo caso serán avaliadas na convocatoria extraordinaria.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA:

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. o prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nas Ensinanzas Adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir a clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

A materia ten un total de 51 horas de clase presenciais distribuídas en clases expositivas co grupo clase, actividades interactivas, guía de orientación do traballo e titorías e probas de avaliación (exame). Estímase que o alumno deberá realizar unhas 99 horas de traballo autónomo para poder superar a materia. Delas, aproximadamente 50 estarán centradas en tarefas de estudo, preparación de material, busca de información e análise de documentos; 15 na elaboración de exercicios, outras 10 deberán dedicarse á lectura de textos e contidos recomendados; as 24 restantes son para a elaboración de traballos, visualización de material, a resolución de dúbidas e problemas na aprendizaxe dos contidos, etc.

Recomendacións para o estudo da materia

Recoméndase ter cursada a materia de Metodoloxía da Investigación Social.

É importante que o alumnado se implique activamente dende o comezo na dinámica e funcionamento da materia para poder superala con éxito. Asemade, recoméndase unha abordaxe comprensiva e significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

G3171351 - Traballo Social con Persoas con Discapacidade (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2012/2013

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao/Máster
- **Docencia e Matrícula:** 3º curso

Profesora: García Álvarez, Mª Purificación

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo de referencia da atención social as persoas con discapacidade.
- Adquirir os principios de igualdade de oportunidades e accesibilidade universal das persoas con discapacidade e ser capaz de valorar as necesidades sociais derivadas das situacións de discapacidade e su repercusión na vida das persoas afectadas, e formular estratexias de atención e apoio pertinentes en cada situación.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas asociados a la discapacidade que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco e protección no campo das persoas con discapacidade
- Coñecer e ser capaz de avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no sector da discapacidade. -Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con persoas con discapacidade.
- Ser capaz de aplicar modelos e técnicas do Traballo Social na intervención co persoas con discapacidade

Contidos

- 1.- Aspectos introductorios e conceptuais
- 2.- Clasificacións xenerais da discapacidade
  - 2.1.- Clasificación Internacional da OMS
  - 2.2.- Definición do CIF
  - 2.3.- Definición da OMPD
  - 2.4.- Definicións segundo a Lei da Promoción da Autonomía persoal...
  - 2.5.- Tipos de discapacidade
  - 2.6.- Valoración do grao de minusvalía segundo o EVO
  - 2.7.- Baremo estatal do Sistema de Dependencia.
- 3.- Necesidades sociais das persoas con discapacidade e factores contextuais
  - 3.1.- Relación cos factores contextuais
  - 3.2.- Política Social e Programas no marco Internacional, Europeo, Nacional e Autonómico.
- 4.- Entidades, Centros e Organizacións destinadas a persoas con discapacidade en Galicia
  - 4.1.- Centros
  - 4.2.- Fundacións e Organizacións
  - 4.3.- Servizos e Programas
- 5.- Pensións e Prestacións económicas
  - 5.1.- LISMI
  - 5.2.- PFHC
  - 5.3.- No Contributiva de invalidez
  - 5.4.- Prestación Municipal
  - 5.5.- Axudas para persoas con discapacidade en estado de necesidade.

5.6.- Prestacións Sanitarias do SERGAS

6.- Procedemento de incapacitación xudicial.

6.1- Incapacitación xudicial

6.2.- Tutela e outras figuras de protección

6.3.- Fundacións Tutelares

6.4.- Fundacións Tutelares no contexto da Comunidade Galega

6.5.- Profesionais que traballan directamente coas Fundacións Tutelares e pupilos.

7.- A persoa con discapacidade e a súa familia

7.1.- Impacto da discapacidade na unidade familiar

7.2.- Intervención profesional coa familia da persoa con discapacidade

7.3.- Busca de vida independente

Bibliografía básica e complementaria

-ALEMAN,C y GARCIA, M (1999), Fundamentos de Bienestar Social, Valencia, Tirant lo Blanc.

-AA.VV.(1999), " Evolución del certificado de minusvalía, Zaragoza. Revista de Servicios Sociales y Política Social, nº 48

-AA.VV. (2000), Las personas con minusvalía: de la exclusión a la normalización social. En Congreso Estatal (IX) de Diplomados en Trabajo Social,Santiago de Compostela, Colegio Oficial de Diplomados en Trabajo Social de Galicia.--AA.VV. (2001), Guía de orientación para padres de personas con deficiencia mental. FEAPS, Madrid

Barton, Len (2008), Superar las barreras de la discapacidad. Madrid.Morata.

-BASOCO,JL. Y OTROS, (1997) "La persona con retraso mental y sus necesidades: Mejora de la calidad de vida".

Siglo Cero nº 128, pp 5 y siguientes.

-CASADO,D. (1991): Panorámica de la discapacidad. Barcelona, Intress.

-GARCÉS FERRER,J. Y MARTINEZ ROMAN. (1996): Bienestar Social y necesidades especiales. Valencia, Tirans lo Blanc

-IMERSO, (1997), Clasificación Internacional de Deficiencias, Discapacidades y Minusvalías. Madrid. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

-IMERSO, (2002), II PLAN DE ACCIÓN PARA LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD 2003 -2007, Madrid, Ministerio de Asuntos Sociales

.-IMERSO, (2003) I Plan Nacional de Accesibilidad 2004-2012, Madrid, Ministerio de Asuntos Sociales.

-INSERSO, (1988), Cuidados sustitutivos. Servicio de Apoyo para las personas con discapacidad y sus familias. Madrid, Colección Estudios, serie dependencia.

INSERSO, (2009), Cuidados de las personas mayores y en situación de dependencia en los hogares españoles. Entorno familiar. Colección Estudios, serie dependencia. nº 12001

INSERSO, (2005), Cuidado a la Dependencia e Inmigración. Colección Estudios. serie Dependencia. nº 12002

-SINASON, V. (1999), Comprendiendo a tu hijo discapacitado, Barcelona, Paidós.

Competencias

- Posuír e comprender os coñecementos que definen o Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos referentes e recursos.

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia dá intervención.

- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural

- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Necesario obter por parte do alumnado:

- Capacidade de análise e síntese

- Capacidade de comunicación oral e escrita

- Capacidade de traballo en equipo

- Capacidade para as relacións interpersonais

- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade

- Capacidade de razoamento crítico

- Capacidade de compromiso ético

- Capacidade de aprendizaxe autónoma

- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A docencia expositiva ten asignadas sesións na aula, distribuídas ao longo do cuadrimestre. A súa finalidade é a

explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva de 9 sesións de dúas horas, distribuídas no cuadrimestre, pretende que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesorarase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/o alumno/a, que supón un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha modalidade mixta, conformada pola avaliación continua e pola realización dunha proba liberatoria e exame final.

Realizarase unha proba escrita liberatoria de toda a materia nos últimos días do cuadrimestre, á que só poderán presentarse, os alumnos que teñan cursados en tempo e prazo establecido os prácticos feitos na aula. No caso de non superala ou non presentarse a ela, o alumnado será avaliado nas convocatorias finais de exames.

En ambos os dous casos, o peso das probas escritas é dun 70,0% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é dun 30%.

Cómpre acadar unha puntuación mínima dun 4 no exame para poder sumar a puntuación da avaliación continua. A materia será de aprobado cando se chegue ao total de 5.

CONTIDO DA AVALIACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA:

Asistencia ás clases interactivas: 1 punto

Traballo grupal a concretar coa profesora: 1 punto

Elaboración de prácticos realizados nas clases interactivas : 1 punto

TOTAL: 3,0 ptos. Cómputo a valorar na cualificación final

A asistencia as clases interactivas puntuase do seguinte xeito:

- O 100% das asistencias: 1 punto

- O 90% das asistencias: 0,9 ptos

- O 80% das asistencias: 0,8 ptos

- O 70% das asistencias: 0,7 ptos

menos do 70% das asistencias no puntúan.

O sistema de control de asistencia é o establecido polo Centro.

O prazo e as causas porque se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno dá USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas, e teña concedida a dispensa da asistencia, poderá compensar as faltas de asistencia coa realización dun traballo. A temática e a metodoloxía que hai que seguir, para esta compensación, acordarase entre a profesora e alumnado.

Poderán darse cambios, sempre beneficiosos para a aprendizaxe do alumno, na avaliación continua, un vez que se chegue a acordos entre a profesora e os/as alumnos/as.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumnado

Estudo autónomo individual ou en grupo 50

Exercicios 15

Lectura de textos 10

Elaboración de traballos, visualización do material 20

Outras tarefas propostas 4

Total 99

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctico.

- A participación nas clases interactivas é fundamentais para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumno/a en contextos profesionais.

- Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder profundar nas parcelas de maior interese para o/o alumno/a.

G3171342 - Traballo Social e Xénero (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2012/2013

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao/Máster
- **Docencia e Matrícula:** 3º curso

Profesora: Iglesias Souto, Patricia María

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender as relacións entre a situación social das persoas e o sistema de xénero, e adquirir os valores que promoven os principios de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres.
- Ser capaz de identificar e avaliar as situacións e circunstancias que representan un risco e elaborar estratexias para promover cambios que eviten calquera perigo.
- Ser capaz de traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as necesidades derivadas das situacións de malos tratos.
- Coñecer e comprender as medidas de protección e integración da vítima e os seus mecanismos de defensa, así como o marco xurídico de referencia.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial dende a perspectiva de xénero.
- Ser capaz de apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social.

Contidos

- I. A construción sociocultural do xénero: concepto de perspectiva de xénero.
- II. Políticas sociais para a igualdade.
- III. Prevención e intervención en Traballo Social en situacións de violencia de xénero.
- IV. Igualdade de oportunidades: conciliación da vida familiar e laboral.
- V. Participación das mulleres e empoderamento.

Bibliografía básica e complementaria

- Amador, L.V. e Monreal, M.C. (2010). Intervención social y género. Madrid: Narcea.
- Gállego, F. (2009). Mi chico me pega pero yo le quiero. Guía para ayudar a una chica joven que sufre malos tratos de su pareja. Madrid: Pirámide.
- Instituto de la mujer (2009). Violencia contra las mujeres. Madrid: Ministerio de igualdad.
- Instituto de la mujer (2010). La salud laboral de las mujeres. Madrid: Ministerio de igualdad.
- Marcos, L.(Ed.). (2006). Explotación sexual y trata de mujeres. Madrid: Ed. Complutense.
- Secretaría Xeral de Igualdade. (2007). Guía de actuación ante a violencia de xénero para as = os profesionais dos servizos sociais. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- Martínez, L. e Corral, A.M. (2010). La trata con fines de explotación sexual: Madrid: Instituto de la mujer.
- Moreno, J. L. e Triguero, L.A. (2009). La víctima de violencia de género y su modelo de protección social. Madrid: Ministerio de Igualdad.
- Setián, M.L. e Silvestre, M. (Eds.). (2003). Problemas de las mujeres, problemas de sociedad. Bilbao: Universidad de Deusto.
- Simón, M.E. (2008). Hijas de la igualdad, herederas de injusticias. Madrid: Narcea.
- Villar, A. (Dir.). (2010). Mujeres y mercado laboral en España. Cuatro estudios sobre discriminación salarial y la segregación laboral. Bilbao: Fundación BBVA.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta asignatura son as seguintes:

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teoría, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e á multiculturalidade.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende conxugar o formato maxistral das clases expositiva coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas, e co traballo autónomo e a autoaprendizaxe por parte do alumnado.

As actividades presenciais expositivas co grupo clase completo terán como obxectivo introducir e explicar o sentido dos distintos temas da materia, clarificar conceptos básicos, orientar a realización do traballo e estudo por parte do alumnado, relacionar os contidos e facilitar a aprendizaxe significativa.

As clases interactivas irán encamiñadas a afondar en aspectos concretos das clases teóricas e consistirán na realización de diferentes actividades a través das cales se pretende que o alumnado aprenda, entre outras cousas, a manexar diferentes fontes de información, a transferir coñecementos teóricos á práctica e a elaborar e presentar informes. A concreción das tarefas que se requiran así como do material necesario serán presentados ao alumnado nas correspondentes interactivas.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia inclúe:

a) Unha avaliación continua a través da asistencia, a participación e a realización de traballos nas sesións interactivas. A avaliación continua terá un peso do 30% sobre o total.

b) A realización de un exame sobre os contidos teóricos e prácticos impartidos, ao que corresponderá o 70% do peso da cualificación final.

Observacións:

1. Para poder realizar o exame teórico na convocatoria ordinaria o alumnado deberá ter acreditada a asistencia a un mínimo do 80% das clases interactivas.

2. Para superar a materia será imprescindible ter aprobado o exame teórico.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá un sistema de avaliación alternativo ao anterior. Dito sistema constará dunha proba escrita sobre os contidos teóricos (90%) e a realización dun traballo titorizado sobre algún/s dos temas estudados (10%).

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Outras tarefas propostas: 4 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dado o carácter optativo da asignatura e a súa ubicación no plan de estudos, non se indican requisitos previos para a súa superación. Non obstante, é importante que o alumnado se implique activamente dende o comezo na dinámica de funcionamento da materia para poder superala con éxito. Igualmente, recoméndase unha abordaxe comprensiva e significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

G3171346 - Traballo Social con Maiores (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2012/2013

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao/Máster
- **Docencia e Matrícula:** 3º curso

Profesora: Iglesias Souto, Patricia M^a

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo de referencia da atención social ás persoas maiores.
- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con persoas maiores para promover cambios e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para intervenir con maiores.
- Ser capaz de identificar situacións sociais de risco.
- Ser capaz de aplicar os métodos de valoración das necesidades e as opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención dende o traballo social.
- Ser capaz de promover redes sociais para facer fronte a necesidades das persoas maiores.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo acción para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no ámbito dos maiores.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención dende o Traballo Social con persoas maiores.

Contidos

- I. Perspectivas teóricas sobre a velez e o proceso de envellecemento.
- II. Identificación e valoración de necesidades e situacións de risco que afectan ás persoas maiores.
- III. Marco normativo e política social na intervención con persoas maiores. Recursos sociais a nivel territorial en relación ás persoas maiores.
- IV. Intervención con redes sociais.
- V. A intervención no Traballo Social con persoas maiores e as súas familias.
- VI. A atención en situacións de do.
- VII. O envellecemento activo. A participación social. Ocio e cultura.

Bibliografía básica e complementaria

- Belsky, J.K. (2001). Psicología del envejecimiento. Madrid: Paraninfo.
- Castañeda, P.J. (2009). Vejez, dependencia y salud. Madrid: Pirámide.
- Decalmer, P. e Glendenning, F. (2000). El maltrato a las personas mayores. Barcelona: Paidós.- Delgado, A.M., Heredia, I.B., Oliver, R. (2010). Vejez, discapacidad y dependencia. Barcelona: Bosch.
- Fernández-Ballesteros, R. (Dir.) (2001). Gerontología Social. Madrid: Pirámide.
- Imsero (2005). Cuidados a las personas mayores en los hogares españoles. El entorno familiar. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Kane, R.A. y Kane, R.L. (1993). Evaluación de las necesidades en los ancianos. Barcelona: Fundación Caja Madrid.
- Leturia, M. y Uriarte, A. (1998). Intervención psicosocial en gerontología. Manual práctico. Madrid: Cáritas.
- Letura, F.J., Yanguas, J.J., Arriola, E. e Uriarte, A. (2001). La valoración de las personas mayores: evaluar para conocer, conocer para intervenir. Madrid: Cáritas.

- Martín, M. (Ed.). (2003). Trabajo Social en Gerontología. Madrid: Síntesis.
- Pinazo, S. y Sánchez, M. (Dir.). (2005). Gerontología. Actualización, innovación y propuestas. Madrid: Pearson.
- Triadó, C. e Villar, F. (Coords). (2006). Psicología de la vejez. Madrid: Alianza Editorial.
- Xunta de Galicia. (2010). Plan galego das persoas maiores. Plan actuación social Galicia 2010-2013. Horizonte 2015. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.

Competencias

Segundo o Plan de Estudos do Grao en Traballo Social, as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades par conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende combinar o formato maxitral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas e co traballo autónomo e a autoaprendizaxe por parte do alumnado.

As actividades presenciais expositivas co grupo clase completo terán como obxectivo introducir e explicar o sentido dos distintos temas da materia, clarificar conceptos básicos, orientar a realización de traballo e estudo por parte do alumnado, relacionar os contidos e facilitar a aprendizaxe significativa.

As clases interactivas irán encamiñadas a afondar en aspectos concretos das clases teóricas e consistirán na realización de diferentes actividades a través das cales se pretende que o alumnado aprenda, entre outras cousas, a manexar diferentes fontes de información, a transferir coñecementos teóricos á práctica, e a elaborar e presentar informes.

A concreción das tarefas que se requiran, así como do material necesario serán presentados ao alumnado nas correspondentes interactivas.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia inclúe:

a) Unha avaliación continua a través da asistencia, a participación e a realización de traballos nas sesións interactivas. A avaliación continua terá un peso do 30% sobre o total.

b) A realización dun exame sobre os contidos teóricos e prácticos impartidos, ao que corresponderá o 70% do peso da cualificación final.

Observacións:

1. Para poder realizar o exame teórico na convocatoria ordinaria o alumando deberá ter acreditada a asistencia a un mínimo do 80% das clases interactivas.

2. Para poder superar a materia será imprescindible ter superado o exame teórico.

O alumando que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá un sistema de avaliación alternativo ao anterior. Dito sistema constará dunha proba escrita sobre os contidos teóricos (90%) e a realización dun traballo titorizado sobre algún/s dos temas estudados (10%).

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 24 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dado o carácter optativo da asignatura e a súa ubicación no plan de estudos, non se indican requisitos previos para a súa superación. Non obstante, é importante que o alumnado se implique activamente desde o comezo na dinámica e funcionamento da materia para poder superala con éxito. Igualmente, recoméndase unha abordaxe comprensiva y significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

G3171350 - Trabajo Social y Adiccions (Procesos y Problemas sobre los que actúa el Trabajo Social) - Curso 2012/2013

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Tutorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Profesora: Helena Ínsua Olveira

Programa

Obxectivos da materia

Coñecer o marco normativo de referencia da atención social ás persoas con adiccions.

Ser capaz de identificar e valorar as necesidades sociais relacionadas cos problemas de adiccions e o seu repercusión na vida das persoas afectadas, e as estratexias de atención e apoio pertinentes en cada situación.

Ser capaz de recoñecer as características dos problemas de saúde en relación ás adiccions que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.

Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco e protección no campo das adiccions.

Coñecer e ser capaz de avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no campo das adiccions.

Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con persoas con adiccions.

Ser capaz de aplicar métodos, modelos e técnicas de Traballo Social na intervención con persoas con adiccions.

Adquirir a capacidade de apoiar ás persoas que teñan problemas de dependencias, para que sexan capaces de manifestar as necesidades, os puntos de vista e circunstancias dos drogodependentes

Mostrar unha comprensión crítica de como as dependencias, a estigmatización e as inxustizas impactan nas relacións humanas e xeran situacións de malestar

Coñecer e identificar as estratexias de intervención dos traballadores sociais no desenvolvemento da súa acción dependencias, as súas familias e a súa contorna

Coñecer e manexar os recursos sociais de atención en dependencias e as súas familias.

Deseñar e elaborar programas individuais de incorporación social así como de itinerarios de inserción social

Contidos

.- CONTEXTUALIZACIÓN DAS DROGAS EN ESPAÑA E EN GALICIA

.- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS. PLAN DE CONDUCTAS ADICTIVAS EN GALICIA

.- CONCEPTOS BÁSICOS EN DROGODEPENDENCIAS (DEFINICIÓN DE DEPENDENCIA, TOLERANCIA , SÍNDROME DE ABSTINENCIA, DESINTOXICACIÓN ETC)

.- SUSTANCIAS DE CONSUMO MÁIS UTILIZADAS NA ACTUALIDADE (HEROINA, COCAINA, ALCOL, CANANBIS, BENZODEACEPINAS..). PROBLEMAS E CARACTERÍSTICAS MAIS IMPORTANTES

.- RESPONDA ASISTENCIAL ANTE AS DROGODEPENDENCIAS. PROGRAMAS DE TRATAMENTO. O CIRCUÍTO TERAPÉUTICO. PROGRAMAS E MODALIDADES DE TRATAMENTO AMBULATORIO

- A COMUNIDADE TERAPÉUTICA. DEFINICIÓN. CARACTERÍSTICAS, POBOACIÓN RECEPTORA, ACTIVIDADES E TIPOS DE ALTA

- O PROGRAMA SEMIRRESIDENCIAL (CENTRO DE DÍA). DEFINICIÓN, CARACTERÍSTICAS, POBOACIÓN RECEPTORA, ACTIVIDADES E TIPOS DE ALTA .

- ROL DO TRABALLADOR /A SOCIAL NAS DROGODEPENDENCIAS. A INTERVENCIÓN SOCIAL E O PROGRAMA DE INCORPORACIÓN SOCIAL INDIVIDUALIZADO

- PREVENCIÓN EN DROGODEPENDENCIAS. MODELOS DE PREVENCIÓN E OBXECTIVOS

- FACTORES DE RISCO E DE PROTECCIÓN ANTE O CONSUMO DE SUSTANCIAS

- DROGODEPENDENCIAS E SIDA

- PROTOCOLOS DE ACTUACIÓN CON XESTANTES DROGODEPENDENTES, MENORES DROGODEPENDENTES E COLECTIVOS ESPECÍFICOS.

Bibliografía básica e complementaria

- BECOÑA IGLESIAS, Elisardo (2003) Bases científicas de la prevención en drogodependencias. Santiago de Compostela. Ed: Universidad de Santiago de Compostela

- BECOÑA IGLESIAS, Elisardo. (2004) Monografía del tabaco. Revista adiccions. Valencia. Ed: Socidrogalcohol

- COLEGIO OFICIAL DE TRABAJADORES SOCIALES. (2003) Manual para el Trabajo Social de Acompañamiento. Madrid. Ed: Colegio Oficial de Trabajadores Sociales

- CRUZ ROJA. (2002) Integración Sociolaboral de personas drogodependientes. Propuesta y puesta en marcha de un modelo. Ed: Cruz Roja española

- GUTIERREZ RESA, Antonio (2007) Drogodependencias y Trabajo Social. Madrid. Ed: Ediciones académicas S.A

- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS. Estrategia del Plan Nacional sobre Drogas (2009/2016). Madrid. Ed: Ministerio de Sanidad y Consumo

- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS (2008) Cocaína . Informes de la Comisión Clínica. Madrid. Ed: Ministerio de Sanidad y Consumo.

- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS (2009) Canabis . Informes de la Comisión Clínica. Madrid. Ed: Ministerio de Sanidad y Consumo

- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS (2009) Heroína . Informes de la Comisión Clínica. Madrid. Ed: Ministerio de Sanidad y Consumo.

- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS (2009) Alcohol . Informes de la Comisión Clínica. Madrid. Ed: Ministerio de Sanidad y Consumo

- SOCIDROGALCOHOL (2009) Historia de las Adiccions en la España contemporánea. Valencia. Ed: Socidrogalcohol

- XUNTA DE GALICIA (1996). Colección drogodependencias (Nº 20) Ley de Galicia sobre Drogas. Santiago de Compostela. Ed: Comisionado do Plan Autonómico de Drogodependencias

- XUNTA DE GALICIA (1996). Colección drogodependencias (Nº 10) Prevención en drogodependencias. Documento marco. Santiago de Compostela. Ed: Comisionado do Plan Autonómico de Drogodependencia

Competencias

Competencias xerais

Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas

Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.

Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.

Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.

Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias Transversais

Capacidade de análise e síntese

Capacidade de comunicación oral e escrita

Capacidade de traballo en equipo

Capacidade para as relacións interpersonais

Capacidade de razoamento crítico

Capacidade de aprendizaxe autónoma

Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

DOCENCIA EXPOSITIVA: A PROFESORA ENCARGADA DA MATERIA FARÁ UNHA EXPOSICIÓN DOS CONTIDOS DAS MATERIAS PARA TODOS OS ALUMNOS/AS

DOCENCIA INTERACTIVA:

- ANÁLISIS E REFLEXIÓN NA AULA, DE FORMA INDIVIDUAL OU EN GRUPOS REDUCIDOS SOBRE ARTIGOS E MATERIAL BIBLIOGRÁFICO

- TRABALLOS INDIVIDUAIS E GRUPAIS SOBRE SUPOSTOS PRÁCTICOS E A FORMA DE INTERVIR COAS PERSOAS DROGODEPENDENTES

Sistema de avaliación

A AVALIACIÓN DA ASIGNATURA BASÉASE NA REALIZACIÓN DE EXAMES E AVALIACIÓN CONTINUA. OS EXAMES TERÁN UN PESO DO 75% SOBRE A CALIFICACIÓN GLOBAL POLO QUE O PESO DA AVALIACIÓN CONTINUA É DO 25%, E NESTA CONTÉMPLESE: A ASISTENCIA A CLASES INTERACTIVAS (0,5 PUNTOS) E OS TRABALLOS ENTREGADOS E/OU EXPOSTOS NA AULA.

NO CASO DE NON ASISTIR ÁS CLASES NAS QUE SE REALIZAN TAREFAS PUNTUABLES, E SE TEÑAN XUSTIFICADAS AS FALTAS DE ASISTENCIA, ESTAS TAREFAS PODEN COMPENSARSE COA ELABORACIÓN DE TRABALLOS E EXERCICIOS QUE SEXAN ENCOMENDADOS POLA PROFESORA. UNHA VEZ SE TEÑA CONFIRMACIÓN DA XUSTIFICACIÓN DAS FALTAS DE ASISTENCIA, O ALUMNO TEN QUE POÑERSE EN CONTACTO COA PROFESORA PARA O ENCARGO DA TAREFA COMPENSATORIA.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA: O SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA É O ESTABLECIDO POLO CENTRO. O PRAZO E OS MOTIVOS POLOS QUE SE PODEN XUSTIFICAR AS FALTAS DE ASISTENCIA SON OS

ESTABLECIDOS NA NORMATIVA DE ASISTENCIA A CLASES NAS ENSEÑANZAS ADAPTADAS AO ESPAZO EUROPEO DE EDUCACIÓN SUPERIOR (ACORDO DO CONSELLO DE GOBERNO DA USC DO 25 DE MARZO DE 2010).

O ALUMNADO QUE XUSTIFIQUE A IMPOSIBILIDADE DE ASISTIR A CLASES E TEÑA CONCEDIDA A DISPENSA DE ASISTENCIA PODERÁ COMPENSAR AS FALTAS COA REALIZACIÓN DE EXERCICIOS DE ANÁLISIS DE TEXTOS, QUE DEBERÁ ENTREGAR POR ESCRITO E DEFENDERÁ NUNHA TUTORÍA PREVIAMENTE ACORDADA COA PROFESORA.

Tempo de estudo e traballo persoal

TRABALLO PRESENCIAL NA AULA

- .- DOCENCIA EXPOSITIVA: 27 HORAS
- .- DOCENCIA INTERACTIVA: 18 HORAS
- .- TUTORIZACIÓN PRESENCIAL EN GRUPOS REDUCIDOS : 3
- .- EVALUACIÓN : 3 HORAS

TOTAL : 51 HORAS

TRABALLO PERSOAL DO ALUMNO/A

- .- ESTUDIO AUTÓNOMO INDIVIDUAL OU EN GRUPO : 50
- .-EXERCICIOS . 15 HORAS
- .- LECTURA DE TEXTOS : 10 HORAS
- .- ELABORACIÓN DE TRABALLOS, VISUALIZACIÓN DO MATERIAL : 20 HORAS
- .- OUTRAS TAREFAS PROPOSTAS :4

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0 – 4º curso**

Profesora: Lourdes Besada Agra

Obxectivos da materia

- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con individuos, familias, grupos e comunidades para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Ser capaz de aplicar as estratexias de resolución de conflitos por medio da negociación e a mediación.
- Coñecer e ter adestramento nas habilidades e técnicas que permiten a xestión de conflitos a nivel interpersonal, grupal e intergrupal.
- Ser capaz de utilizar claves verbais e non verbais para guiar a mediación.
- Ser capaz de establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención e de aclarar e negociar a finalidade de tales contactos e os límites da súa implicación.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para a xestión e resolución de conflitos.

Contidos

TEMA I: O traballo social na mediación e resolución de conflitos. A mediación como ferramenta de intervención en traballo social.

TEMA II: O conflito e o seu abordaxe.

TEMA III: O proceso de mediación: obxectivos, fases e técnicas.

TEMA IV: A figura do mediador.

TEMA V: Marco normativo da mediación.

TEMA VI: A mediación en diferentes contextos.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica

Ariño, M.; Uranga, C. (coords.). V Jornada de Traballo Social: ¿Mediamos o substituímos?. Bilbao: Servizo editorial de la Universidad del País Vasco.

Bouché, J.H.; Hidalgo, F. (2009). Mediación Familiar. (Vol. I). Madrid: Dykinson, S.L.

Bouché, J.H.; Hidalgo, F. (2010). Mediación Familiar. (Vol. III). Madrid: Dykinson, S.L.

Cárta Española (2008, enero-marzo). Revista de documentación social, 148.

Colegio Oficial de Diplomados en Traballo Social y Asistentes Sociales de Madrid (2005, Primer semestre). Revista Traballo Social Hoy: El Traballo Social y la Mediación.

Colegio Oficial de Diplomados en Traballo Social y Asistentes Sociales de Madrid (2006, Primer semestre). Revista Traballo Social Hoy: El Traballo Social y la Mediación.

Consejo General de Colegios Oficiales de Traballo Social (2001, primer trimestre). Revista de Servizos Sociales y Política Social: Traballo Social y Mediación, 53.

Cornelius, H.; Faire S. (1998). Tú ganas yo gano. Cómo resolver conflictos creativamente. Madrid: Gaia ediciones.

Diego, de R.; Guillén, C. (2008). Mediación. Procesos, tácticas y técnicas. Madrid: Pirámide.

Diez, F.; Tapia, G. (1999). Herramientas para Traballar en Mediación. Barcelona: Paidós.

Fernández, S. (2009). Teoría y práctica de la Mediación. La gestión alternativa de los conflictos sociales. Murcia: Edit.um.

García, F. J.; Vaquer, A. V.; Gomis, C. (2010). Intervención y mediación familiar. Castellón de la Plana: Universitat Jaume I.

- Poyatos, A.(Coord.) (2003). Mediación familiar y social en diferentes contextos. Valencia: Nau Llibres.
- Redorta, J. (2004). Cómo analizar los conflictos: La tipología de conflictos como herramienta de mediación. Barcelona: Paidós.
- Rondón, L.M. (2012). Bases para la mediación familiar. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Six, J.F. (1997). Dinámica de la Mediación. Barcelona: Paidós;
- Soleto, H. (dir.) (2011). Mediación y resolución de conflictos: Técnicas y ámbitos. Madrid: Tecnos.
- Suares, M. (1999). La mediación. Conducción de disputas. Comunicación y técnicas. Barcelona: Paidós.
- Suares, M. (2003). Mediando en sistemas familiares. Barcelona: Paidós.
- Tapia, G.; Diez, F. (1999). Herramientas para trabajar en mediación. Barcelona: Paidós.
- Tommaso, A. de (1997). Mediación y Trabajo Social. Buenos Aires: Espacio.

Bibliografía complementaria

- Bernal, T (1988). La mediación familiar. Una solución a los conflictos de ruptura de pareja. Madrid: Colex.
- Bolaños, I. (2000). La construcción de un espacio cooperativo en mediación familiar. Barcelona: Paidós..
- Escabajal, A. (2010). Interculturalidad, mediación y trabajo colaborativo. Madrid: Nancea.
- Haynes, J. M. (1995). Fundamentos de la Mediación Familiar. Madrid: Gaia ediciones.
- Ripol-Millet, A. (2001). Familias, trabajo social y mediación. Barcelona: Paidós.
- Sastre, G.; Moreno, M. (2002). Resolución de conflictos y aprendizaje emocional. Barcelona: Gedisa.
- Vinyamata, E. (1999). Manual de prevención y resolución de conflictos: Conciliación, mediación, negociación. Barcelona: Ariel

Competencias

Competencias Xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento nese campo.

Competencias Específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para ol sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.
- Diferenciar e actuar na resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza deste.
- Identificar, minimizar e xestionar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco.
- Desenvolver aptitudes para traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdiscipliniais e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración destes contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles desacordos existentes.
- Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando estes, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de resolución de problemas
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersonais.

- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de adaptación a novas situacións.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

27 horas docencia expositiva e 18 interactiva

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A proba escrita e/ou exame terán un valor do 70% sobre a cualificación global e o peso da avaliación continua será do 30%. A avaliación continua terase en conta sempre que os/as alumnos/as alcancen unha puntuación do exame ou proba escrita igual ou superior a 2,8 sobre 7.

O 30% da avaliación continua terá en conta o desenvolvemento de actividades do alumnado, individual ou grupalmente, en relación aos aspectos que a continuación se relacionan:

- Asistencia a clases interactivas nas que se traballará a discusión, reflexión e análise de casos ou supostos prácticos, de documentos ou textos bibliográficos e a exposición, cando proceda, dos traballos na aula: 1.5 puntos
- Elaboración dun traballo, de temática determinada pola profesora, exposición do traballo na aula e defensa do mesmo: 1.5 puntos. É requisito indispensable ter realizado este traballo para poder ser avaliado da materia.

O sistema de control de asistencia a clases é o establecido polo centro a tales efectos.

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia á clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas, e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas de asistencia coa realización dun traballo, a determinar entre o/a alumno/a e a profesora, que entregará por escrito e procederá a súa defensa.

Poderán producirse cambios no sistema de avaliación da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e sempre que supoña unha mellora para o aprendizaxe.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do/a alumno/a (total 99 Horas)

- Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 Horas.
- Exercicios: 15 Horas.
- Lectura de textos: 10 Horas.
- Elaboración e exposición de traballos bibliográficos: 20 Horas.
- Outras tarefas propostas a determinar pola profesora: 4 Horas.

Recomendacións para o estudo da materia

- Asistencia e participación nas clases interactivas e expositivas.
- Colaboración e posicionamento activo nas tarefas a realizar en grupo.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao/Máster
- **Docencia e Matrícula:** 4º curso

Profesor: Penido Barbazán, Manuel

Obxectivos da materia

- Coñecer e ser capaz de xestionar as tecnoloxías da comunicación e da información no contexto dos servizos sociais.
- Ser capaz de incorporar os recursos das TIC's no desenrolo profesional dos/as traballadores/as sociais.
- Ser capaz de aplicar as TIC's nos métodos e técnicas de planificación, avaliación e xestión da calidade nos servizos sociais.

Contidos

- I.- A sociedade da información e as tecnoloxías da información e a comunicación
- II.- Conceptos, ferramentas e recursos informáticos
- III.- O entorno dixital: o recurso virtual en Servizos Sociais
- IV.- Programas específicos para os Servizos Sociais
- V.- As TIC's e o tratamento de datos persoais

Bibliografía básica e complementaria

- Usátegui, J.M. e Zapater, C.E. (1990). Introducción a la informática. Madrid: Paraninfo.
- Mayer, M. e Baber, R. (1999). Introducción a la informática (Manual visual). Madrid: BÉlenguer.
- Peña, J. e Vidal, M.C. (2004). Introducción a la informática. Iniciación y referencia. México: McGraw Hill.
- Prieto, A. e Prieto, B. (2005). Conceptos de Informática. México: McGraw Hill.
- Lovillo, A. e Herrera, J.M. (2004). Office 2003. Un conjunto excelente de herramientas digitales. Madrid: Anaya.
- Cuffi, T. (2003). Manual imprescindible Microsoft Office XP, versión 2002. Madrid: Anaya.
- Pulido, M.C. e Tamayo, F.R. (2002). Manual imprescindible de Windows XP. Madrid: Anaya.
- Sánchez, J.I. e Gallud, J.A. (2004). Internet. Iniciación y referencia. México: McGraw Hill.
- Diccionario de informática. Iniciación y referencia. México: McGraw Hill.
- Madruga, J. (2004). Internet. Madrid: Anaya.
- Diccionario de informática. Iniciación y referencia. México: McGraw Hill.
- Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad. (2008). SIUSS V4. Manual de aplicación informática. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad.
- Xunta de Galicia. (2006). Manual técnico do cuarto nivel do Sistema de Información de Usuarios de Servizos Sociais. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.

Competencias

Competencias xerais:

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios

- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía

Competencias específicas:

- Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise y síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de aplicación dos coñecementos de informática
- Capacidade de motivación pola calidade
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de razoamento crítico

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía empregada combina a docencia presencial de clases expositivas e interactivas nas que se empregarán os recursos informáticos oportunos.

As clases interactivas terán lugar na aula de informática. Nestas clases os/as alumnos/as traballarán os exercicios propostos polo profesor no ordenador asignado dende o comezo do curso. O traballo do alumnado, nos supostos propostos, será supervisado polo profesor aclarando todos os conceptos e dúbidas que xurdan nas distintas pantallas que se amosan en cada un dos programas informáticos específicos para servizos sociais.

A través das titorías o profesor estará a disposición dos/as alumnos/as para explicar termos e conceptos nos que haxa dúbidas ou necesiten unha aclaración máis detallada para a súa comprensión.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura contempla a realización dun exame final escrito e unha avaliación continua.

O exame final escrito terá un peso dun 50% na cualificación global e a avaliación continua o outro 50%. Para superar a asignatura é necesario ter aprobados os dous sistemas de avaliación, tanto o exame escrito coma a avaliación continua.

Contido e puntuación da avaliación continua: (Máximo 5 puntos)

1.- Asistencia e participación nas clases (expositivas e interactivas): 1 punto

2.- Proba práctica da asignatura: 3 puntos

- Gravar un expediente completo en SIUSS con datos socio-familiares, de hábitat e as intervencións sociais correspondentes ao caso plantexado

- Construción dun xenograma a partir dun suposto formulado.

3.- Elaboración dos traballos propostos: 1 punto

O sistema de control de asistencia do alumnado será o establecido polo centro.

A dispensa de asistencia rexerese pola normativa da USC e o regulamento da Escola.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo presencial na aula:

- Docencia expositiva: 18 horas
- Docencia interactiva: 27 horas
- Titorías de asesoramento ao alumnado: 3 horas
- Avaliación: 3 horas

Traballo persoal do alumno/a:

- Estudo autónomo individual ou en grupo: 40 horas
- Exercicios: 30 horas
- Lectura de textos: 10 horas
- Elaboración de traballos: 15 horas
- Outras tarefas propostas: 4 horas

Total 150 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dada a natureza da asignatura, 18 horas de docencia expositiva e 27 de interactiva, a asistencia e participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Profesora: Mª Jesús Castro Neo

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender o marco xurídico, a estrutura e o funcionamento do Sistema para a Autonomía e Atención á Dependencia.
- Ser capaz de identificar e valorar as necesidades sociais derivadas da falta de autonomía persoal, os seus efectos na vida das persoas e as estratexias de atención e apoio.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas sociais e de saúde que dan lugar a necesidades de atención e apoio, en situacións de carencia de autonomía persoal.
- Ser capaz de aplicar os modelos e técnicas de intervención social dentro do sistema para a autonomía persoal e a atención á dependencia.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención dende o Traballo Social na atención á dependencia.

Contidos

- I.O marco normativo e o sistema para a autonomía e a atención á dependencia.
- II.-Valoración da dependencia e do grao de autonomía. Perspectivas de análise da dependencia.
- III. -Dimensión social e cultural do coidado. As redes sociais. Coidado non profesional e autocoidado.
- IV.-O principio de autonomía da persoa en situación de dependencia. Barreiras e elementos facilitadores da autonomía dende o enfoque do Traballo Social.
- V.-Servizo Galego de Atención á Dependencia e a xestión do Sistema de Apoio á Dependencia en Galicia
- VI.- A intervención do/a Traballador/a Social e a xestión de recursos no Sistema de Autonomía Persoal.

Bibliografía básica e complementaria

- BERMEJO VILLASANTE, Mercedes (2010) Atención y apoyo psicosocial domiciliario .Madrid. Paraninfo.
- BESADA AGRA, Lourdes, CASTRO NEO María Jesús (2010) Normativa Básica em materia de Servizos Sociais. Santiago de Compostela. Andavira.
- HIDALGO LAVIE, Alferdo (2010) Trabajo Social en el ámbito de la Ley de la Dependencia, reflexiones y sugerencias sobre el ejercicio profesional.Oleiros. Netbiblio.
- RODRIGUEZ CASTELO, Angel(2005)Libro Blanco de la Dependencia. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos

Sociales.

Competencias

Na Memoria do Título de Grao en Traballo Social sinálase que esta materia contribúe a alcanzar as seguintes competencia, para alcanzar os obxectivos propostos para a titulación:

Competencias xenéricas:

- . -Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- .- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- .- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- .- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- .- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- .- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte a estas e revisando os seus resultados.
- .- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento destes e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- . -Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación destes.

Competencias transversais:

- . -Capacidade de análise e síntese.
- . -Capacidade de comunicación oral e escrita.
- . -Capacidade de traballo en equipo.
- . -Capacidade para as relacións interpersoais.
- . -Capacidade de razoamento crítico.
- . -Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- . -Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A docencia está organizada en 27 horas distribuídas en sesións na aula (de 1 hora e 30 minutos e 1 hora de duración), e impartidas ao grupo grande. Outras 18 horas a cada grupo nos que se subdivide o grupo grande, distribuídas ao longo do período lectivo en 9 sesións na aula (de 2 hora de duración cada unha). Nas sesións na aula a docencia será de tipo expositivo, con menor participación activa do alumnado, e de tipo interactivo nas que o alumnado terá unha participación máis activa.

Docencia expositiva: A través de exposicións na aula e dando lugar á participación, a profesora explicará aspectos básicos e centrais de cada tema establecido no programa, achegando información esencial e delimitando conceptos, resaltando os aspectos relevantes e as relacións entre eles.

Docencia interactiva: O alumnado individualmente ou organizado en equipos de traballo desenvolverá actividades que requirirán unha participación activa na construción do seu propio coñecemento. Realizarase a lectura/visionado e análise de textos ou material audiovisual con debate titorizado e/ou preguntas no aula. Utilización de bibliografía, fontes estatísticas ou outros materiais vinculados ao programa académico e complementarios á teoría impartida na asignatura, ben proporcionadas pola profesora ou buscados e aportados polo alumnado, con exposicións por parte de leste dos traballos a realizar. Ademais o/a alumno/a terá que realizar un traballo en grupo segundo as pautas específicas a indicar pola profesora.

A través das titorías se orienta e asesora sobre as actividades e tarefas propostas ao alumnado. Así mesmo resolveranse dúbidas que se lle poidan presentar ao alumnado no seu proceso de aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A valoración da aprendizaxe enténdese como un proceso a través do que se comproba o nivel do logro en relación aos obxectivos sinalados. Toda valoración a realizar responde a unha parte do contido do programa das asignaturas.

A avaliación da asignatura realizarase mediante unha avaliación continua e a realización dunha proba parcial e exames finais.

A proba escrita e os exames finais oficiais terán un valor do 75% sobre a cualificación global, e será necesario alcanzar unha puntuación mínima de 4 para poder sumar a puntuación obtida na avaliación continua.

A avaliación continua terá un valor do 25%, e realizarase sobre actividades do alumnado elaboradas a nivel individual ou grupal nas sesións interactivas:

0,5 PUNTOS POR:

.- Asistencia a clases interactivas

9 asistencias: 0,5 ptos.

8 asistencias: 0,4 ptos.

7 asistencias: 0,3 ptos.

6 asistencias: 0,2 ptos.

5 asistencias: 0,1 ptos.

4 ou menos asistencias: 0 ptos.

2 PUNTOS POR:

.-Elaboración de traballos e/ou exposición dos mesmos no aula

.-Lectura e análise de textos, e/ou visionado e análises de material audiovisual

.-Intervencións, reflexións, e análises sobre cuestións suscitadas no aula

As actividades realizadas no aula non son recuperables fose das sesións docentes establecidas, agás que a non asistencia estea xustificada dentro dos supostos legais establecidos .

Teranse en conta para valorar as actividades anteriores criterios como :

.-Participación activa en clase, tanto espontánea como estruturada, e calidade das mesmas

.-Capacidade creativa

.-Entrega en prazo das actividades propostas

A USC é unha universidade presencial, e o alumnado ten o deber de asistir regularmente ás actividades lectivas programadas.

O sistema de control de asistencia é o establecido polo Centro. As causas polas que se pode xustificar a non asistencia a clase son as establecidas na Regulación que para ese efecto aprobou a USC e as normas propias do Centro.

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas poderá compensar as faltas de asistencia coa realización de actividades alternativas a sinalar pola profesora.

Nos casos previstos que imposibilitan manter a dinámica da avaliación continua presencial os/as alumnos/as poderán solicitar a exención oficial de docencia, polo procedemento establecido polo Centro e nos prazos fixados. Nestas situacións realizaranse as actividades que oportunamente fixar co correspondente sistema de avaliación.

Os traballos individuais ou grupais realizados polo alumnado terán que ser orixinais. Calquera traballo copiado supoñerá un suspenso na asignatura ata a seguinte convocatoria. A efectos de avaliación un mesmo traballo non poderá ser utilizado en varias asignaturas, salvo que as actividades prográmense de forma coordinada.

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal do alumnado estímase en 99 horas distribuídas como segue:

- . -Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas
- . -Exercicios: 15 horas
- . -Lectura de textos: 10 horas
- . -Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas
- . -Preparación de exposicións orais: 4 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia necesario para orientar a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración do coñecemento teórico e práctico, e para posicionar ao alumno/a no contexto profesional dentro do Sistema de Autonomía Persoal.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto coa profesora encargada da docencia para aclarar e orientar sobre bibliografía necesaria para afondar en aspectos de maior interese para o alumnado

Observacións

A materia forma parte da materia "Saúde, Dependencia e Vulnerabilidade Social " dentro do Módulo "Procesos e problemas sobre os que actúa o Traballo Social".

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Profesor: Luis Barreiro Carballal

Obxectivos da materia

- Coñecer os elementos do funcionamento das organizacións de iniciativa social e os diferentes enfoques de xestión, liderado e calidade nas mesmas.
- Adquirir destrezas de xestión do traballo en equipo, de programación do traballo e colaboración interprofesional e interinstitucional.
- Adquirir capacidades de participación e xestión de entidades de iniciativa social.
- Coñecer e ser capaz de xestionar as formas de participación cidadá.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o traballo social no ámbito da iniciativa social.
- Proporcionar ao alumnado coñecementos teórico-prácticos sobre o funcionamento da iniciativa social en relación aos servizos sociais.
- Profundar no coñecemento sobre a organización do voluntariado.
- Promover no futuro traballador social as capacidades necesarias para contribuír ao desenvolvemento dunha organización de iniciativa social.

Contidos

1. Evolución e situación actual da Iniciativa Social

As orixes históricas das organizacións non lucrativas
Xénese e desenvolvemento do concepto de Terceiro Sector
Teorías que xustifican o desenvolvemento do Terceiro Sector
Principios reitores das organizacións de iniciativa social
Sociedade civil e Terceiro Sector
Concepto de ONG
Cara ao futuro: os retos do Terceiro Sector

2. As asociacións

Rousseau e a lei Le Chapelier: as sombras da ilustración.
De la Constitución de Cádiz á lei franquista de 1964.
Lei orgánica 1/2002, do 22 de marzo, reguladora do dereito de asociación.
Como crear unha asociación?

3. As fundacións.

Regulación xurídica estatal e autonómica.
Como crear unha fundación?

4. O voluntariado

As irrupción do voluntariado a finais do século XX. O caso español.
Os modelos ideolóxicos e o voluntariado.
O asociacionismo voluntario español en cifras

Lei estatal 6/1996, do 15 de xaneiro, do voluntariado
Lei 10/2011, do 28 de novembro, de acción voluntaria de Galicia.
Os códigos de conduta das organizacións de voluntariado
A xestión do voluntariado dentro das organizacións de iniciativa social
O voluntariado no sector gobernamental. O servizo civil do artigo 30.3 da constitución española.

5. O/a traballador/a social e a Iniciativa Social.
Funcións do/a traballador/a social.
As relacións do traballo social coas entidades de iniciativa social.

Bibliografía básica e complementaria

ALEMÁN BRACHO, CARMEN; GARCÍA SERRANO, MERCEDES (1999) Fundamentos de Bienestar Social; Tirant lo Blanch; Valencia.
ÁLBERICH NISTAL, Tomás (2002) Guía fácil de asociaciones. Manual de gestión; DYKINSON, S.L.; Madrid
ÁLVAREZ DE MON, SANTIAGO; MARTÍN CABAÑA; MARTÍNEZ SÁNCHEZ, JUAN LUIS (1998) El tercer sector: retos y propuestas para el próximo milenio; Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales; Madrid
CASADO, DEMETRIO (1989) "Las organizaciones sociovoluntarias" en Las organizaciones voluntarias y la intervención social; ACEBO; Madrid
. - (1991) "Prestigio y poder del sector voluntario" en Coordinación de la Acción Voluntaria; ACEBO; Madrid
CLAVES (1991) De quien es la iniciativa; Editorial Popular; Madrid.
CHACÓN, F; VECINA, M.L. (2002) Gestión del voluntariado; Editorial Síntesis; Madrid.
DONATI, PIER PAOLO (1997) "La crisis del Estado Social y la emergencia del tercer sector: hacia una nueva configuración relacional" en Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales; nº5
FUNDACION LA CAIXA (2007) Buenas prácticas en la gestión del voluntariado. Ed. Fundación La Caixa, Barcelona.
GARCÍA FAJARDO, JOSÉ CARLOS (2001) Manual del Voluntario; Solidarios para el Desarrollo; Madrid.
GARCÍA ROCA, JOAQUÍN (1996) "El Tercer Sector" en Documentación Social nº103.
GUTIÉRREZ RESA, ANTONIO (1997) "Estado, Mercado y Sociedad civil" en Boletín de Estudios y Documentación; 6
HERRERA GÓMEZ, MANUEL (1997) "Tercer sector y sociedad compleja: el debate teórico" en Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales; nº5
IZQUIETA ETULAIN,, JOSE LUIS (2011) Voluntariado y Tercer Sector: Cultura, participación cívica y organizaciones solidarias. Ed. Tecnos
LÓPEZ-CABANAS, MIGUEL; CHACÓN, FERNANDO (1997) Intervención psicosocial y servicios sociales: Un enfoque participativo; Editorial Síntesis; Madrid
LORENZO GARCÍA, RAFAEL (1996) "Las fundaciones y el sector no lucrativo" en Documentación Social nº103.
MADRID, ANTONIO (2001) La institución del voluntariado; Trotta; Madrid.
MARTÍNEZ MARTÍN, Mª ISABEL e outros (2000) Empleo y trabajo voluntario en las ONG de acción social; Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales y Fundación Tomillo; Madrid
MONTAGUT, TERESA, coord., (2003) Voluntariado, la lógica de la ciudadanía; Ariel; Barcelona.
PÉREZ-DÍAZ, VÍCTOR; LÓPEZ NOVO, JOAQUÍN (2003) El tercer sector de acción social en España; Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales; Madrid
REICHMAN, JORGE; FERNÁNDEZ BUEY, F. (1994) Redes que dan libertad ; Paidós; Barcelona
RUÍZ OLABUÉNAGA, JOSÉ IGNACIO (2001) "El voluntariado en España" en Documentación Social nº122
SUBIRAT, JOAN (2001) "Sociedad Civil y Voluntariado: Responsabilidades colectivas y valores públicos en España" en Documentación Social nº122; Enero-Marzo
TAVAZZA, LUCIANO (1995) El nuevo rol del voluntariado social; Lumen; Madrid.
VV.AA. (2000) Manual de formación de voluntarios; Solidarios para el desarrollo; Madrid
VV.AA. (2012) Foro de Debate 1: Voluntariado y Pobreza; EAPN; Madrid
ZURDO ALAGUERO, ÁNGEL (2003) "Voluntariado y estructura social: funciones sociales y límites" en Las entidades voluntarias de acción social en España: Informe General; Fundación FOESSA; Madrid.

Competencias

Competencias xenéricas

Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas

Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.

Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.

Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.

Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Desenvolver habilidades para defender ás persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome si a situación requíreo.

Saber preparar e participar nas reunións de toma de decisións ao obxecto de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades.

Desenvolver aptitudes para traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtiva os posibles desacordos existentes.

Adquirir habilidades para participar na xestión e dirección de entidades de benestar social.

Competencias transversais

Capacidade de análise e síntese

Capacidade de comunicación oral e escrita

Capacidade de razoamento crítico

Capacidade de compromiso ético

Capacidade de aprendizaxe autónoma

Capacidade de liderado

Capacidade de Iniciativa e espírito emprendedor

Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

O profesor encargado da materia deseñará un itinerario formativo que permita ó alumno coñecer a evolución histórica da iniciativa social, os seus fundamentos legislativos, os principios e valores que a rexen así como as mais relevantes realizacións neste eido.

Igualmente o profesor orientará ó alumnado nas referencias documentais a empregar para realizar os diversos traballos propios da asignatura. En sesións monográficas o alumnado exporá ante os compañeiros, o contido de tódalas tarefas encomendadas; as intervencións serán avaliadas continuamente.

Ademais das tarefas encomendadas polo profesor, cada grupo de alumnos creará e organizará, desde unha realidade ficticia, unha entidade de Iniciativa Social prestadora de Servizos Sociais que será presentada a través de un traballo por escrito e exposta ante tódolos compañeiros.

A participación presencial activa do/a alumno/a na aula considérase obrigatoria para o axeitado desenvolvemento da materia.

Sistema de avaliación

O sistema de avaliación, sobre 50 ptos, terá tres eixos:

1º) Unha proba teórico práctica ó remate do cuadrimestre sobre os aspectos máis relevantes da evolución histórica da iniciativa social, os seus fundamentos legislativos, os principios e valores que a rexen así como as mais relevantes realizacións neste eido. Constará de 10 preguntas cortas (10 ptos.), un caso práctico (10 ptos.) e un tema a desenvolver a elixir entre dous (10 ptos.). Total 30 ptos.

2º) Cada grupo de alumnos creará e organizará, desde unha realidade ficticia, unha entidade de Iniciativa Social prestadora de Servizos Sociais que será presentada a través de un traballo por escrito e exposta ante tódolos compañeiros (10 ptos.)

3º) Valoración continua do traballo realizado polo/a alumno/a (10 ptos.); a intervención do/a alumno/a é avaliada en cada sesión atendendo a parámetros tales como:

Calidade na realización da tarefa asumida: 7 ptos. máximo

Calidade na exposición da tarefa asumida: 3 ptos. máximo

Ao alumnado ao que a dirección do centro lle conceda a dispensa de asistencia deberá acordar co profesor un traballo. De igual modo, o alumnado que teña xustificada a súa ausencia a unha aula interactiva deberá falar co profesor para poder desenvolver unha tarefa substitutiva á realizada durante a mesma.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15

Lectura de textos: 10

Elaboración de traballos, visualización de material: 24 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia e a participación nas sesións temáticas presenciais constitúen un dos referentes para que o alumnado de maneira autónoma poida assimilar corpo teórico da materia que en todo momento orientará a aprendizaxe práctica.